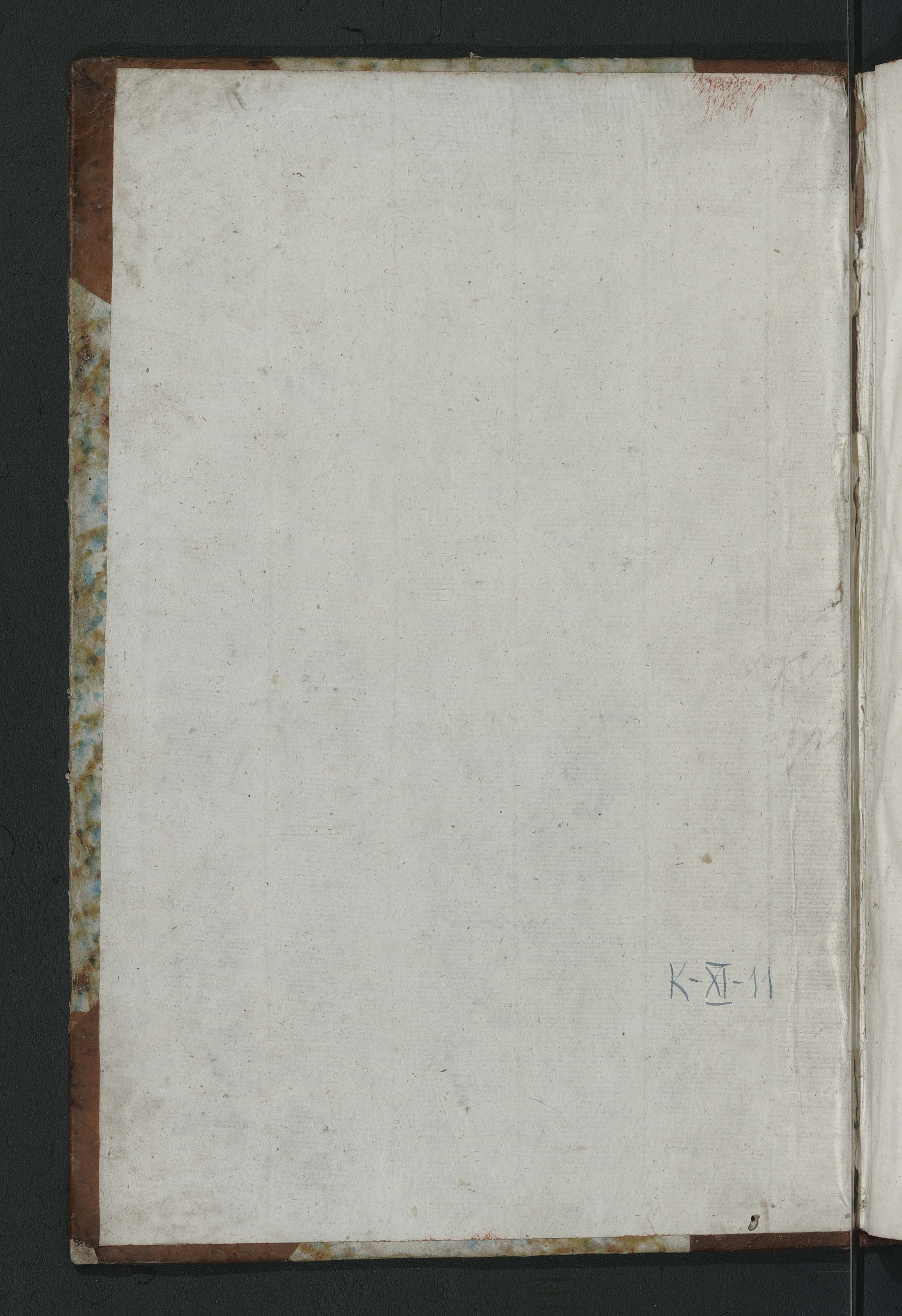



K-XI-11

Wir Franz der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Hungarn, Böheim, Galizien und Lodomerien, rc. Erzherzog zu Oesterreich, Herzog zu Burgund und zu Lothringen, Großherzog zu Toskana rc. rc.

My FRANCISZEK WTORY z BOŻEY ŁASKI OBRANY CESARZ RZYMSKI, PO WSZYSTKIE CZASY POMNOŻYCIEL RZESZY, KRÓL NIEMIEC, WĘGIER, CZECH, GALLICYI Y LODOMERYI ETC. ARCY-XIĄŻE AUSTRYI, XIĄŻĘ BURGUNDYI Y LOTHARYNGII, WIELKI XIĄŻE TOSKAŃSKI ETC. ETC.

Um die Sonn- und gebotenen Feyertäge nach der Vorschrift der katholischen Kirche mit mehrerer Auferbauung zu heiligen, und die Rechtgläubigen in dem heiligen Eifer der Andacht auf keine Art zu stöhren, finden Wir zur Erzielung dieses Endzweks für nothwendig:

Ażeby Niedziele i przykazane Święta wedle Przepisu Kościoła Katolickiego z tym większym zbudowaniem święcić, i Prawowiernym w Świętey Żarliwości Nabożeństwa w żaden sposób nieprzeszkadzać, widziemy do dopięcia tego Celu bydź rzeczą potrzebną, to co tu następuie, ninieyszym za Prawidło ustanowić:

A a)

a) In Rücksicht der knechtlichen Arbeit b) des öffentlichen Feilhabens auf dem Markte, c) des Verkaufs in den Gewölbern, und d) der öffentlichen Belustigungen Folgendes zur Richtschnur hiemit festzusetzen.

§. 1.

Da ohnehin nach den Kirchengeboten keine knechtliche Arbeit an Sonn- und gebotenen Feyertägen statt haben kann, so wird den Dominien, und Grundobrigkeiten bei schwerer Strafe untersaget, an diesen Tägen von ihren Unterthanen einige Arbeit, oder Frohndienste zu verlangen, so wie auch den Unterthanen unter Konfiskazion ihrer Waaren, und Pferde verboten seyn soll, Getreide, Holz, Kalk, und dergleichen zum Verkauf zu bringen.

§. 2.

Auf gleiche Art ist das Auf- und Abpacken der Frachtwägen, das Tragen schwerer Lasten, als Wein- Bier- Meth- und Brandweinfässer, Waarenkisten, Holz, und dergleichen gänzlich untersagt; jedoch

a) Względem ciężkiey roboty, *b*) publiczney Przedaży na Rynku, *c*) przedaży w Szklepach, i *d*) względem publicznych Zabaw.

§. 1.

Jle prócz tego podług Przykazań Kościelnych żadna ciężka robota w Niedziele i przykazane Święta mieysca mieć nie może, zakazuie się więc Dominiom i Zwierzchnościom Gruntowym pod ciężką Karą, w te dni od Poddanych swych robotę iaką, lub Pańszczyznę żądać, iak równie i Poddanym pod Konfiskacyą Towarów ich i Koni zakazane bydź ma, Zboże, Drzewo, Wapno i tym podobne na przedaż wywozić.

§. 2.

Podobnym sposobem zakazuie się zupełnie pakowanie i wypakowanie Wozów Frachtowych czyli Bryk, noszenie wielkich Ciężarów, iako to, Wina, Piwa, Miodu i Wódki w

wird

wird gestattet, kleinere Päcke, oder Wäsche bis 9 Uhr Vormittags herum zu tragen. Wer dagegen handelt, unterliegt einer Polizeystrafe von 1. Gulden.

Beczkach, Skrzyń z Towarami, Drzewa, i tym podobnych; dozwala się wszelako, pomnieysze Paki, lub Bieliznę aż do Godziny 9. przed południem roznosić. Kto się temu sprzeciwi, podpadnie Karze Policyiney 1. zł. ryń.

§. 3.

Die auf Sonn- und gebotene Feyertage etwa einfallenden Jahr- und Wochenmärkte, wenn sie auch hie und da in ausdrücklichen älteren Verleihungen gegründet wären, sind mit Vorwissen, und nach vorher eingeholter Bewilligung Unserer westgalizischen Landesstelle auf gewöhnliche Arbeitstäge zu verlegen.

§. 3.

Jarmarki Roczne i Tygodniowe, któreby na Niedziele i przykazane Święta przypadały, gdyby się nawet tu i owdzie na wyraźnych Przywileiach zasadzały, maią bydź z wiedzą, i za otrzymanym wprzod na to Pozwoleniem od Naszego Zachodnio-Galicyiskiego Rządu, na zwyczayne dni powszedne odłożone.

§. 4.

An Sonn- und Feyertägen sollen keine Eßwaaren, von was immer für Gattung, nach 9 Uhr Vormittags auf dem Markte mehr feilgeboten, oder verkauft werden. Die Uibertreter unterliegen einer Strafe von 1. Gulden, und nach Umständen auch einer körperlichen Züchtigung.

§. 4.

W dni Niedzielne y Święta nie powinno się więcey żadnych Żywności iakiegokolwiek bądź Rodzaiu, po 9 Godzinie przed południem na Mieście przedawać. Przestępcy podpadną Karze 1. zł. ryń., a w miarę okoliczności nawet Karze cielesney.

§. 5.

Da die nöthige Einfuhr von Mehl, Grieſelwerk, und Bier entweder vor, oder nach den Sonn- und Feyertägen füglich geſchehen kann, ſo iſt, um den Gottesdienſt in den Städten durch das Geräuſche der dießfälligen Wägen nicht zu ſtöhren, dieſe Einfuhr an Sonn- und Feyertägen ſelbſt nur im äuſſerſten Nothfalle vor, oder nach dem Gottesdienſte zu geſtatten.

§. 5.

Ponieważ Dowóz potrzebny Mąki, Krup, i Piwa albo przed, alboliteż po Niedzieli i dniach Świątecznych wygodnie uskuteczniony bydź może, ma bydź przeto, ażeby Nabożeńſtwu w Miaſtach przez Trzeſkot takowych Wozów nieprzeſzkadzać, tenże Dowóz w Niedziele i Święta i to tylko w nagłey potrzebie, przed, albo po Nabożeńſtwie dozwolony.

§. 6.

Mit Krämereyen auf den Gaſſen, und Plätzen herum zu gehen, und ſelbe feil zu bieten, iſt ebenfalls unter einer Geldſtrafe von 1. Dukaten, oder unter körperlicher Züchtigung verboten.

§. 6.

Kramarſzczyzny po Ulicach, i Placach różnoſić, i one przedawać, zakazuie ſię także pod Grzywną 1. Dukata, albo pod Karą cielesną.

§. 7.

Dagegen wird erlaubet, Zuckerwerk, Kuchen, und dergleichen Gebäcke bis 9 Uhr Vormittags, und nach geendigter nachmittägiger Kirchen-

§. 7.

Przeciwnie pozwolono ieſt, Cukry, Ciaſta y tym podobne Pieczyſte aż do Godziny 9. przed południem, i po ſkończonym

andacht

andacht zu verkaufen. Die dawider Handelnden sind einer körperlichen Strafe zu unterziehen. Eben so darf

poobiednym Nabożeństwie Kościelnym przedawać. Sprzeciwiaiący się temu, maią podpadać Karze cielesney. Podobnie mogą bydź

§. 8.

An Sonn- und Feuertägen frisches Obst, Kastanien, und Nüsse nach 4 Uhr Nachmittags frey verkaufet werden, ausser dieser Zeit aber wird der dießfällige Verkauf nur in Einsätzen, und unter den Hausthüren gestattet. Die Uibertreter unterliegen der Konfiskazion ihrer Waare.

§. 8.

W Niedziele i Święta, Frukta czyli owoce świeże, Kasztany i Orzechy po 4 Godzinie po południu wolno przedawane, oprócz tego Czasu zaś Przedaż takowa tylko po Srogach czyli Straganach i pod drzwiami Domowemi dozwolona będzie. Przestępcy podpadaią Konfiskacie Towarów swych.

§. 9.

Das Kochen, und Braten der Würste, oder anderer Fleischwaaren auf der Gasse, so wie

§. 9.

Kiszki, Kiełbasy lub inne mięsne Towary po Ulicach gotować, piec lub smarzyć, iako też

§ 10.

Der Verkauf einiger erlaubten Gebethbücher, Gebether, Bilder, Rosenkränze 2c. in Krambuden, oder Ständeln bei der Kirche ist unter einer Geldstrafe von 1 Gulden verboten; doch wird diese Feilschaft in einiger Entfernung von den Kirchen gestattet.

§. 10.

Przedaż niektórych pozwolonych Xiążek do Nabożeństwa, Pieśni, Modlitw, Obrazków, Paciorków i t. p. w Kramach lub Straganach przy Kościele zakazuie się pod Grzywną 1. zł. ryn. dozwala się wszelako takowa Przedaż w nieiakiey odległości od Kościoła.

§. 11.

§. 11.

Nachdem das öffentliche sowohl, als geheime Verkaufen der Waaren an Sonn- und Fyertägen den Handelsleuten, und Krämern nicht gestattet werden kann, so sind auch alle Kauf- und Handlungsgewölber an diesen Tägen durchaus geschlossen zu halten, und zwar unter Strafe von 1. Dukaten.

§. 11.

Gdy zatym tak publiczna iako też i taiemna Przedaż Towarów w Niedziele i Święta Kupcom i Kramarzom nie może bydź dozwolona, maią bydź także w te dni wszystkie Kupieckie Szklepy zupełnie pozamykane, a to pod karą 1 Dukata.

§. 12.

Auf gleiche Art haben sich die Juden an Sonn- und Feyertägen alles Handels, und aller öffentlichen Betreibung ihrer Gewerbe zu enthalten, widrigens sollen sie nebst der Konfiszirung ihrer Waaren mit schweren Strafen belegt werden.

§. 12.

Podobnym sposobem maią się Żydzi w Niedziele i Święta od wszelkiego Handlu i publicznych sprawowań Rzemiosł swych wstrzymać, przeciwnie albowiem prócz Konfiskacyi Towarów ich inney cięzkiey Karze podpadać maią.

§. 13.

Von dem Zuschliessen der Verkaufsgewölber finden jedoch folgende Ausnahmen statt:

a) Jene Verkaufsgewölbe, in welchen die Partheyen wohnen, jedoch müssen sie ohne die mindeste Auslage einer Waare wenigstens zur Hälfte, das

§. 13.

Od Zamykania Szklepów wyłączaią się wszelako następuiące:

a) Owe Szklepy, w których Strony mieszkaią, powinny iednak bez naymnieyszego wyłożenia Towarów przynaymniey do połowy, ist:

ist: mit einem Fensterladen gesperrt seyn.

to iest: iedną okienicą zamknięte bydź.

b) Spezereyhändler dürfen ihre Waaren Vormittags bis um 9 Uhr, und Nachmittags von 4 Uhr an bei halbgeöfneten Gewölbläden verkaufen.

b) Korzennicy czyli Kupcy Towarami Korzennemi handluiący mogą Towary swe aż do 9 Godziny przed południem, od Godziny zaś Czwartey po południu, w pół otwartych Szklepach przedawać.

c) Den Pfefferküchlern, und Wachsziehern wird der Verkauf vor und nach geendigtem Gottesdienst gestattet.

c) Piernikarzom, i Świeciarzom przedaż przed i po skończonym Nabożeństwie dozwala się.

d) Den Tabaktrafikanten ist erlaubt Vor- und Nachmittags, jedoch erst nach geendigtem Gottesdienst, bei halbgeöfneten Gewölbläden, und ohne Aussetzung des Verkaufszeichens, Tabak zu verkaufen.

d) Traffikantom Tabak dozwala się przed i po południu, po skończonym wszalako Nabożeństwie, w pół otwartych Szklepach i bez wywieszenia *Znaku przedaży*, Tabakie przedawać.

e) Perückenmacher können zwar ihre Gewölber bis 11 Uhr Vormittags offen haben, sodann aber sind sie gehalten, ihre Läden bis 4 Uhr Nachmittags zu schliessen.

e) Perukarze mogą wprawdzie Szklepy swe aż do Godziny 11 przed południem otwarte mieć, potym zaś powinny Szklepy ich aż do Godziny 4 po południu zamknięte bydź.

f) Apotheker, dann chyrurgische und Baaderoffizinen sind von dem Zusperren gänzlich ausgenommen, und eben so dürfen

g) Die Bäcken ihr Brod, und anderes Gebäcke in ihren Häusern, und Brodläden den ganzen Tag hindurch feilhalten, und verkaufen. Endlich können auch

h) Jene Handwerksleute, deren Arbeit bei Reisenden, oder in anderen dringenden Fällen erforderlich wird, z. B. Schmiede, Schlosser, Wagner ꝛc. zu diesem Ende ihre Werkstätte an Sonn- und Feyertägen öfnen. Jede Uibertretung der in diesem §. enthaltenen Vorschrift unterliegt einer Strafe von 1 Dukaten.

§. 14.

Wirths- und Schänkhäuser sind nur bis 9 Uhr früh offen zu lassen, sodann aber bis nach geendigtem vormittägigen Gottesdienste zu schliessen, und darf in denselben während des vor- und nach-

f) Aptekarze, tudzież Officyny Chirurgów i Cerulików są od tegoż zamykania zupełnie wyłączone, i tak podobnie mogą

g) Piekarze Chleb, i inne Pieczyste w domach swych i Kramach przez cały dzień przedawać. Na ostatek mogą także.

h) Owi Rzemieślnicy, których roboty Podróżni lub inne nagłe Przypadki koniecznie wymagaią, na przykład: Kowale, Szlosarze, Sztelmachy i t. p. na ten koniec Warsztaty swe w Niedziele i Święta otwierać. Każde Przestępstwo Przepisów w tym §. wytkniętych podpade Karze 1 Dukata.

§. 14.

Gospody i Szynki maią tylko do Godziny 9 zrana otwarte bydź, po tym zaś Czasie aż do zakończenia przedpołudniowego Nabożeństwa zamknięte zostawać, i nie ma z nich przez

mit-

mittägigen Gottesdienstes Niemanden etwas verabreichet, noch sonst öffentlich verkauft werden. Die dawider Handelnden sind im ersten Uibertretungsfalle mit einer Strafe von 2. Dukaten, bei wiederholten Uibertretungen aber mit schärferen Strafen zu belegen.

§. 15.

Unter gleicher Strafe darf die Tanzmusick in den Wirths- und Schänkhäusern auf dem Lande, nur von 3 Uhr, und in den Städten nie vor 4 Uhr angefangen werden.

§. 16.

Alles Karten- Billard- und andere Spiel in Kaffeehäusern ist bis 3 Uhr Nachmittags verboten, und der dagegen handelnde Kaffeesieder wird das erstemal mit einer Geldstrafe von 2 Dukaten, in wiederholten Betretungsfällen aber schärfer zu bestrafen seyn.

Ciąg przed i popołudniowego Nabożeństwa nic nikomu wydawane ani też publicznie przedawane bydź. Przeciwni temu Rozkazowi, maią za pierwszym dostrzeżeniem Karze 2 Dukatów, za powtórzonym wykroczeniem cięższey ieszcze Karze podpaść.

§. 15.

Pod równą Karą nie może Muzyka dla Tańców w Domach publicznych, Szynkowniach, Gospodach, Karczmach, po Wsiach, iak tylko od Godziny 3, w Miastach przed Godziną 4 rozpoczęta bydź.

§. 16.

Wszelkie Gry w Karty, Billardy i inne po Kafenhauzach zakazuią się aż do Godziny 3 po południu; Kawiarz temu Rozkazowi nieposłuszny, zapłaci za pierwszą razą 2 Dukaty Grzywień, za powtórzonym dostrzeżeniem zaś ma bydź ieszcze surowiey ukarany.

§. 17.

Vor geendigtem nachmittägigen Gottesdienst in öffentlichen Gärten Kegelscheiben, ist unter Strafe von 1 Dukaten verboten.

§. 18.

Endlich ist an den grossen Festtägen im Jahre, nemlich am Christtage, am Oster- und Pfingstsonntage, dann am Maria-Empfängnistage nicht erlaubt, die Fleischbänke, welche an den gewöhnlichen Sonn- und Feyertägen bis 9 Uhr Vormittags offen bleiben können, zu öffnen; auch dürfen die Obsthändler weder in den Einsätzen verkaufen, und die Kaffeehäuser nur bis 9 Uhr Vormittags, und nach 4 Uhr Nachmittags mit halb zugemachten Läden, und mit Vermeidung alles Spiels offen bleiben; eben so ist in öffentlichen Schänk- und Wirthshäusern die Tanzmusick, so wie jedes öffentliche Schauspiel untersagt.

Auf die Befolgung dieser Unserer höchsten Anordnung hat Unsere Landesstelle, und

§. 17.

Przed skończeniem po obiednego Nabożeństwa granie w Kręgle w publicznych Ogrodach zakazane iest pod Karą 1 Dukata.

§. 18.

Na koniec, nie wolno w wielkie Swięta w Roku, to iest: na Boże Narodzenie, w Niedzielę Wielkonocną i Zielonych Świąt, tudzież w dzień Niepokalanego Poczęcia Panny Maryi, Jatki rzeznicze, które w zwyczayne Niedziele i Święta aż do godziny 9 przed południem otwarte bydź mogą, otwierać; nie powinni także handluiący owocami ani po Straganach przedawać, i Kaffenhauzy tylko do godziny 9 przed południem, i po 4 Godzinie po południu z puł zamkniętemi okienicami, unikaiąc wszelkiey Gry, otwarte bydź; tak równie zakazana iest w w publicznych Szynkach i Domach Gościnnych, Gospodach i Karczmach Muzyka dla Tańców, niemniey i każde publiczne Widowisko.

Nad dopełnieniem tego Naszego Naywyższego Rozporządzenia ma Nasz Rząd

die

die derselben untergeordneten Kreisämter, so wie die Ortsobrigkeiten, und die Pfarrer gehörig zu wachen, die Uibertreter aber zur ernstlichen Bestrafung anzuzeigen.

Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien, am 14ten Dezember 1797. Unserer Regierung im sechsten Jahre.

Kraiowy, i Urzędy Cyrkularne temuż poddane, iako też i Zwierzchności mieyscowe, Proboszcze, Plebanowie i t. d. przynależycie czuwać, o Przestępcach zaś dla surowego Ukarania donosić.

Dań w Naszym Stołecznym i Rezydencyonalnym Mieście Wiedniu dnia 14go Grudnia 1797 Panowania Naszego Szóstego Roku.

Franz. FRANCISZEK.



Joseph Graf von Mailath.

Ad Mandatum Sacræ Cæs. Regiæ Majestatis proprium.
Anton von Baldacci.

